

De disparate schoonheid van een nieuw begin

Wat als

Wat als is wat hem drijft, nooit de vraag waarom, zegt Marc.

Wat is een begin? Is het altijd iets nieuws? Als dat zo is, staat er in de titel van deze tekst een woord teveel. Een begin belichaamt mogelijk hoop die concreet wordt, maar evengoed belichaamt het angst. Het gomt dingen uit, ten goede of ten kwade. Een begin is abstract, want een verhaal dat het concreet maakt, moet nog worden geschreven. (Opnieuw) beginnen frustreert vaak, er wordt voor gewaarschuwd en soms wordt het verboden, want het kan bedreigend zijn.

Een begin is ook altijd een einde, en dus ligt er vaak decadentie op de loer. Een begin kan die decadentie opheffen, teniet doen, maar als het dat doet, vergroot het haar even goed uit. Een begin belooft meer. Er zit altijd een stuk fictie in, of dat hopen we althans, want we willen dat er verbeelding aan te pas komt.

Een begin is eerder staand dan liggend. Begint elk begin met een stilstand? Is het iets zuivers, of is die gedachte een verlangen dat elk begin frustreert? Een begin kan ruw zijn: het enthousiasme dat ermee gepaard gaat, wordt nadien vaak snel gepolijst of verzacht.

1943-1977 Blinky Palermo

Blinky Palermo is actief als beeldend kunstenaar in de jaren '60 en '70, een tijdspanne die Marc in velerlei opzichten fascineert. Als hij in 1977 op 33-jarige leeftijd overlijdt, laat hij een oeuvre na dat indruk maakt op zijn generatiegenoten en beloftevol blijft.

Blinky Palermo wordt kunstenaar in een tijd waarin de idee van een radicaal nieuw begin in het Westen haar beste tijd lijkt te hebben gehad, in de kunst en daarbuiten. De geniale toets uit het niets die de Noord-Amerikaanse abstract expressionisten cultiveerden, is rond 1970 allang ontmaskerd door de stromingen die er in het Westen op zijn gevolgd: pop en minimal art, de conceptuelen en de institutionele kritiek. In de academie van Düsseldorf verschijnen Joseph Beuys en zijn leerlingen, onder wie Palermo, terwijl het Westduitse *Wirtschaftswunder* in overdrive gaat.

In Palermo's werk schuilt er desalniettemin een verlangen naar een nieuw begin. Dat levert abstracte kunst op die evengoed heel concreet oogt. Eenvoudige, elementaire vormen in kleur, niet bruusk geschilderd, maar ook niet afgelikt. Hetgeen waarop hij schildert, kan doek zijn, maar met de vormen die hij creëert, een zwarte of blauwe driehoek boven een deur bijvoorbeeld, herijkt hij ook hele ruimtes. Je zou in Palermo's neiging tot abstractie een soort escapisme kunnen herkennen, wat niet verwonderlijk zou zijn, gezien de woelige jaren waarin hij kunst begon te maken. We kunnen er echter ook een hernieuwde poging in zien om die abstractie *werelds* te maken: na de soms heftige dadendrang van de abstracten die hem voorafgingen, zijn helden Barnett Newman en Mark Rothko inclusief, lijkt Palermo het soort kunstenaar dat eerst de maat wil nemen van de wereld waarin hij leeft en werkt.

1977-1978 *Le Neutre*

In het academiejaar 1977-1978 wijdde Roland Barthes een lessenreeks in het Collège de France aan *le Neutre*. In één van die lessen staat er:

"En règle générale, le désir est toujours vendable : nous ne faisons que vendre, acheter, échanger des désirs. Le paradoxe du désir de Neutre, sa singularité absolue est qu'il est invendable."

Verlangens worden verkocht, gekocht, uitgewisseld, maar wie denkt te verlangen naar *le Neutre*, verlangt naar iets dat zich daar niet toe leent. *Le Neutre* is singulier – daarover is geen twijfel mogelijk – en bijgevolg niet uitwisselbaar. Is in het werk van Marc en Blinky Palermo ook zo iets aan de hand? Verlang ik naar iets als ik hun werk ergens zal gaan bekijken? Palermo's kleurvlakken zijn er te elementair voor, te basic misschien, en Marcs dans te bruusk en te grillig: als er al een verlangen zou zijn, willigt ze die niet in.

Het laatste lemma van Barthes' cursus is *l'Androgyne*. Hij sluit het af met een waarheid:

"(...) il y a, me semble-t-il, cette vérité : l'idée que le paradigme génital est déjoué (transcendé, déplacé), non dans une figure de l'indifférence, de l'insensibilité, de la matité, mais dans celle de l'extase, de l'énigme, du rayonnement doux, du souverain bien. Au geste du paradigme, du conflit, du sens arrogant, qui serait le rire castrateur, répondrait le geste du Neutre : le sourire.
Exit le Neutre."

Als je wil weten wat *le Neutre* is of doet, kijk dan naar het androgyne. Is dat iets onverschilligs, gevoelloos of mat, welnee, hier is sprake van extase, enigma, deze figuur straalt zacht en is soeverein. Tegenover het gebaar van het paradigma, het conflict, de arrogantie van een betekenis, die lach die de zaken *castreert*, kortwiekt, is er het gebaar van *le Neutre*: een glimlach.

1985 *Absolute Beginners (David Bowie)*

I've nothing much to offer
There's nothing much to take
I'm an absolute beginner
But I'm absolutely sane
(...)
Nothing much could happen
Nothing we can't shake
Oh, we're absolute beginners
With nothing much at stake

2010 *For Edward Krasinski*

In 2010 nodigt Marc Salva Sanchis uit om samen een split screen choreografie te creëren. De titel luidt *For Edward Krasinski* en is dus gewijd aan een kunstenaar. Salva creëert een solo voor en met Georgia Vardarou, en Marc creëert er een voor en met Etienne Guilloteau. Beide solo's worden tegelijkertijd uitgevoerd en midden op de scène staat een piano, waarop Yutaka Oya van ChampdAction Morton Feldmans *Triadic Memories* speelt, het uitgangspunt van de voorstelling. Beide solo's werden pas op het einde van het repetitieproces samengebracht.

2021 Dubbel (1)

In het subsidiedossier dat Kunstwerk vzw indient voor de jaren 2023-2027, staat een voorstelling die *For Blinky Palermo* zal heten. Ze wordt een reflectie op *For Edward Krasinski* en is ook gewijd aan een kunstenaar. Marc wil opnieuw een split screen choreografie creëren, maar er zal een andere bezetting zijn en de inzet verschilt ook. Er is opnieuw sprake van Georgia Vardarou, ditmaal als choreograaf naast Vanrunxt.

2024 Blinky Palermo vs Ellsworth Kelly

Blinky Palermo is ruwer dan Ellsworth Kelly, zei Marc me in oktober. Hij was altijd gefascineerd door de manier waarop Kelly toeval liet opspelen in zijn werk. Kelly ging daar wellicht verder in dan wie ook; de lijnen en kleurvlakken die hij tussen 1948 en 2015 op papier en doek zette, waren van een ontstellende eenvoud en hij wrong er de idee van de geniale kunstenaar en diens ongeremde ego de nek mee om. Marcs fascinatie voor Kelly kwam bijvoorbeeld tot uiting in *Pink & Orange* (2020), waarvan de titel was ontleend aan een klein abstract schilderij uit 1951. Maar hoe hard hij Kelly's oeuvre ook bewondert, Marc is afgekickt van diens neiging tot perfectie: Palermo's tien jaar werk lijkt veel wilder en onaffer, vrijer misschien, minder dogmatisch.

2025-01 Dubbel (2)

Vormgever Paul Verrept heeft de bekende foto van Blinky Palermo in de deuropening verdubbeld. Geen split screen dus, maar een superpositie. Niets is tweemaal zonder meer, want telkens gebeurt er iets anders. Als je iets twee keer naast elkaar legt, verschuiven de dingen.

2025-02 Filmmuziek

Eind februari ontmoet Marc Raphael Malfliet en Daniel Vanverre. Ze laten een en ander horen vanop hun laptop. Het frappeert Marc dat het allemaal als filmmuziek klinkt, "een klein beetje melodieus en een klein beetje verhalend", mailt hij me nadien. Daniel hanteert een computer, synthesizers en samples, Raphael bewerkt en vervormt field recordings, uit Bretagne, bijvoorbeeld. In juni zullen ze hun werk samen in één ruimte laten weerklanken en kijken wat dat geeft.

2025-12 For Blinky Palermo

Vijftien jaar later na *For Edward Krasinski* wordt *For Blinky Palermo* opnieuw een split screen choreografie. Georgia Vardarou, met wie Marc de voorstelling samen creëert, woont in het buitenland, wat het concept van een split screen extra spannend maakt. Zij creëert een solo voor Julia Rubies Subiros en Marc creëert er een voor Robson Ledesma. Ze geven zichzelf allebei carte blanche.

For Edward Krasinski was in tijd en klank gedetermineerd door één muziekstuk. Ditmaal echter wordt het idee van een split ook verkend in de muziek. Daniel Vanverre en Raphael Malfliet zijn allebei gefascineerd door vroege Belgische elektronische muziek en Marc heeft elk van hen gevraagd om een compositie te creëren. Hoe die split zal verlopen in klank en tijd? Wanneer we dit schrijven, is dat nog een spannende vraag.